Adormirea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu

Sursa: https://martiriibeiusului.ro/?p=447

În Ortodoxie Maica Domnului ocupă cel mai important loc după Mântuitorul Hristos, datorită rolului ei în istoria mântuirii neamului omenesc, realizată de Fiul lui Dumnezeu prin opera de Răscumpărare, având ca element central Jertfa de pe Cruce. Întreaga viață a Maicii Domnului reprezintă o mare taină, strâns legată de taina lui Hristos, fapt reliefat de slujba Acatistului Bunei Vestiri, în care Maica Domnului este numită „scaun al Împăratului", „ceea ce poartă pe Cel ce poartă toate" și altele.

Sfântul Ioan Damaschin, în omilia sa la Adormirea Maicii Domnului, scrie că nu este lucru necuviincios a descrie cineva prin cuvînt, a zugrăvi și înfățișa cu toată iscusința „cele ce sau săvârșit cu Maica Domnului, pe care le-am primit de la început, cu chibzuință și pe scurt, așa cum au fost transmise din tată în fiu". Din acestă afirmație rezultă în mod indubitabil că toate faptele uimitoare ale Maicii Domnului au fost primite din Tradiția Bisericii fiind predanisite (transmise) generațiilor care au urmat.

Același sfânt o descrie pe Maica Domnului ca fiind „mai sfântă decât sfinții, mai cuvioasă decât cuvioșii, este dulcea năstrapă a manei sau, mai bine zis, este izvorul manei".

Despre Maica Domnului Biserica Ortodoxă învață că a fost pe deplin om, moștenind moartea, stricăciunea și pătimirea, ca toți oamenii născuți din Adam, însă a fost tămăduită de păcatul strămoșesc în ziua Bunei Vestiri, când a primit Duhul Sfânt, Care a curățit-o și prin lucrarea Căruia a zămislit în pântece pe Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu.

Cu toate că a devenit Maica lui Hristos și I-a dat Acestuia trup spre a se face om, totuși era supusă morții. Astfel,a venit clipa ca și ea să moară ca om, adică

sufletul ei să se despartă de trup. Acest eveniment este sărbătorit la praznicul Adormirea Maicii Domnului.

Praznicul Adormirii Maicii Domnului este ultimul praznic al Născătoarei de Dumnezeu din cursul anului bisericiesc și reprezintă o încununare a slavei sale. Sfântul Epifanie al Ciprului spune în mod grăitor: „Purtarea ei în pântece a fost minunată, nașterea a fost mai presus de fire iar adormirea a fost slăvită, cu adevărat sfântă și prealăudată”.

Prăznuirea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu datează de la sfârșitul secolului al IV-lea și începutul secolului al V-lea.

Sărbătorile cele mai vechi ale Maicii Domnului apar în forma lor primă ca sărbători ale Mântuitorului[1]. Prăznuirea Născătoarei de Dumnezeu s-a numit la început „Pomenirea Mariei”, diind socotită o sărbătoare a zilei de naștere a Preasfintei Fecioare Maria, identificată odată cu trecerea timpului cu cea a Nașterii lui Hristos. Ea se păstrează până astăzi ca „Soborul Născătoarei de Dumnezeu”, fiind sărbătorită în a doua zi de Crăciun, potrivit tradiției liturgice care spune că în ziua următoare unui mare praznic se cinstește persoana centrală legată de acel praznic.

Ulterior prăznuirea „Pomenirii Mariei” a fost desființată, locul ei luându-l praznicul Adormirii Maicii Domnului, stabilit în anul 460 și oficializat în vremea Împăratului Mauriciu (582-602)[2].

Un alt aspect în legătură cu formarea și dezvoltarea cultului sau preacinstirii Maicii Domnului în Biserică constă în faptul că Părinții Bisericii au început să scrie omilii (predici, cuvântări) despre Maica Domnului ca urmare a apariției ereziilor la adresa lui Hristos și a Născătoarei de Dumnezeu, precum și a consacrării în Biserică a praznicelor închinate Maicii Domnului.

Primul care a scris astfel de omilii a fost Epifanie al Ciprului, pentru a-i înfrunta pe ereticii epocii sale, care fie nesocoteau fecioria Maicii Domnului, fie o cinsteau pe Fecioara Maria ca pe o zeitate.

Omilii despre Adormirea Maicii Domnului au mai scris Sfântul Modest al Ierusalimului, Sfântul Andrei Criteanul, Sfântul Gherman, Arhiepiscopul Constantinopolului, Sfântul Teodor Studitul, Sfântul Ioan Damaschinul, Epifanie Monahul, Simeon Metafrastul, Nicodim Aghioritul, Grigorie Palama, Nicolae

Cabasila, teofan al Niceei, precum și alți Părinți.

Un ultim aspect îl constituie dezvoltarea teologiei despre Maica Domnului ca răspuns la apariția ereticilor. Referitor la aceasta, mitropolitul Ierotheos al Nafpaktosului afirmă că în cadrul disputelor teologice, Sfinții Părinți ai Bisericii au formulat trei principii de bază despre Adormirea Maicii Domnului[3].

Primul principiu teologic este că Născătoarea de Dumnezeu a avut o moarte firească, asemeni tuturor oamenilor, adică sufletul ei s-a despărțit de trup și s-a predat în mâinile lui Dumnezeu, iar trupul a fost pus în mormânt. Referitor la aceasta Sfântul Modest al Ierusalimului spune: „În mâinile Lui și-a dat preafericitul și preasfântul ei suflet (...), iar trupul ei preaslăvit și de viață începător se cuvenea să fie înmormântat de mâini preasfinte". Așadar, Maica Domnului era un om firesc, nu se deosebea de noi după fire. Era de o ființă cu firea noastră omenească, nu era un supraom. Ea a fost născută de Ana, maica sa din sămânța lui Ioachim, în același fel cu al oamenilor, trebuind să moară. Biserica Ortodoxă respinge dogma eretică a latinilor despre imaculata concepție a Născătoarei de Dumnezeu, ca una care s-a născut fără păcatul strămoșesc, pentru că aceasta o desparte de neamul omenesc. Toți oamenii, drepți și nedrepți, trec prin moarte, cu deosebirea că sfinții sunt în „mâna lui Dumnezeu".

Al doilea principiu teologic despre Adormirea Maicii Domnului este că, în virtutea pururea fecioriei sale nestricate, trupul ei care a fost pus în mormânt nu a suferit stricăciune. Purtarea lui Hristos în pântecele ei, fără stricăciune, adică fără a-și pierde fecioria, zămislirea făcându-se mai presus de fire prin pogorârea Duhului Sfânt peste ea, este strâns legată de adormirea fără stricăciune. Legat de aceasta Sfântul Ioan Damaschin scrie: „Născând, fecioria ei a rămas nestricată, iar mutându-se, trupul ei se păzește nestricat". Aceasta nu înseamnă că Maica Domnului nu a cunoscut moartea, ci înseamnă că au fost biruite „legile firii", întocmai cum au fost biruite și când L-a zămislit, L-a purtat în pântece și L-a născut pe Fiul ei.

Cel de-al treilea principiu pe care îl întâlnim în scrierile Sfinților Părinți referitor la praznicul Adormirii Maicii Domnului este că trupul ei cel pus în mormânt a fost „adus la viață" de Dumnezeu, adică sufletul ei s-a unit cu trupul, și Maica Domnului a fost luată la ceruri, unde este părtașă slavei Fiului și Dumnezeului ei.

În exprimarea acestui principiu teologic, Sfinții Părinți ai Bisericii au folosit

termenul „mutare”, înțelegând prin aceasta învierea trupului Maicii Domnului, înălțarea ei la ceruri și intrarea în Rai. Aceasta este diferența dintre sfinți și Maica Domnului. Sfinții, după ieșirea sufletului lor din trup, trăiesc o pregustare a Raiului, dar așteaptă învierea trupurilor lor la a Doua Venire a lui Hristos, câtă vreme Maica Domnului se desfătează încă de pe acum și cu trupul de această așteptare eshatologică.

Ceea ce este iarăși important de reținut este faptul că Părinții dezvoltă această învățătură în contextul bogatei teologii despre Hristos, ca parte a hristologiei ortodoxe, iar nu în contextul unei „mariolatrii”, așa cum se întâmplă în teologia apuseană.

De asemenea, teologia Sfinților Părinți despre mutarea Născătoarei de Dumnezeu la ceruri, în înțelesul învierii trupului ei și al înălțării la ceruri, nu trebuie confundată cu dogma papistașă despre mutarea Preasfintei Fecioare Maria la ceruri. Aceasta deoarece papistașii au despărțit învățătura lor despre învierea trupului Născătoarei de Dumnezeu de toată învățătura hristologică a Părinților Bisericii și au corelat-o cu alte două învățături eretice: cea despre „imaculata concepție” a Născătoarei de Dumnezeu, care susține că Maica Domnului a fost zămislită fără păcatul strămoșesc, și cea despre co-mântuire, potrivit căreia preasfânta Fecioara Maria a fost părtașă durerii lui Hristos pe cruce și a participat împreună cu Hristos la mântuirea neamului omenesc. Biserica Ortodoxă nu primește aceste dogme eretice, fiindcă o despart pe Născătoarea de Dumnezeu de neamul omenesc și o aseamănă cu Hristos, socotind-o un fel de supraom.

Înfruntându-i pe eretici, Sfinții Părinții ai Bisericii au formulat teologia ortodoxă cu privire la acest praznic, învățând că Născătoarea de Dumnezeu, având fire muritoare și pătimitoare, a murit, trupul ei a rămas nestricat în mormânt vreme de trei zile, după care a fost înviat, și astfel Maica Domnului s-a înălțat la ceruri. Acesta este înțelesul mutării Născătoarei de Dumnezeu la ceruri.

Sinaxarul Bisericii redă cu multe detalii evenimentele legate de Adormirea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. Vom urma și noi firul evenimentelor relatate de Sinaxar intercalate însa de învățăturile unor Sfinți Părinți care au alcătuit omilii în cinstea acestui praznic. Astfel, când Hristos Dumnezeu „a binevoit să o ia pe Maica Sa la Sine”, a înștiințat-o despre mutarea ei printr-un înger, cu trei zile mai înainte. Încă de la începutul relatării se precizează tema

centrală a praznicului Adormirii Născătoarei de Dumnezeu, bunăvoirea lui Hristos de a o lua pe Maica Sa la ceruri.

Îngerul s-a arătat Maicii Domnului și i-a transmis bunăvoirea Fiului ei: „Vremea este a lua pe Maica Mea la Mine. Nu te îndoi, dar, de nimic, ci primește cuvântul cu bucurie, de vreme ce vii la viața cea nemuritoare”.

Sfântul Gherman al Constantinopolului scrie că atunci când Hristos Dumnezeul nostru a voit să o aducă la Sine, întru slava Sa, „pe Maica Lui, născătoarea Vieții”, i-a vestit de mai înainte prin același înger, Arhanghelul Gavriil, „împrejurările în care va adormi”, pentru ca Născătoarea de Dumnezeu să nu se tulbure.

Născătoarea de Dumnezeu, auzind această vestire și având dorul de a se muta la Fiul ei, s-a suit în muntele Măslinilor „cu grabă să se roage” unde, de altfel, obișnuia să urce mereu pentru a se ruga.

Pe când se urca în munte, s-a întâmplat „un lucru minunat”: copacii, ca și cum ar fi fost însuflețiți, și-au plecat vârfurile crengilor înaintea ei, dând „cuvenita închinăciune” Preacuratei stăpâne.

După terminarea rugăciunii s-a întors la casa ei, care „îndată s-a zguduit din temelii”; cu alte cuvinte a avut loc un cutremur. Apoi Maica Domnului a aprins multe lumânări, a mulțumit lui Dumnezeu, a chemat rudele și vecinele ei, a curățat casa, și-a pregătit patul și toate cele necesare pentru înmormântare. Le-a destăinuit tuturor femeilor ceea ce îi spusese îngerul despre „mutarea ei la cer” și le-a arătat, spre încredințare, darul pe care i-l dăduse acesta, „o stâlpare de finic”. La auzul acestor vorbe, femeile au prins a se tângui, vărsând lacrimi și „suspinând cu jale”. Când au încetat tânguirile, au rugat-o să nu le lase orfane. Maica Domnului le-a încredințat că după mutarea ei la ceruri le va fi ocrotitoare nu numai lor, ci și întregii lumi, curmând cu aceste cuvinte mângâietoare întristarea lor fără margini. Apoi a hotărât ca cele două veșminte pe care le avea să fie date la două văduve sărace, pe care le cunoștea și pe care le hrănea.

După aceasta „s-a făcut deodată răsunare de tunet” și s-au adunat o mulțime de nori, aducându-i de la marginile pământului „la casa Maicii Domnului”, „pe neașteptate”, pe ucenicii lui Hristos. Între aceștia se aflau și „de Dumnezeu înțelepții Ierarhi Dionisie, Ierotei și Timotei”. Apostolii și Ierarhii, de îndată ce au aflat pricina neașteptatei lor veniri, i-au spus Maicii Domnului: „O, Stăpână, cât timp erai în lume, priveam la tine ca la Însuși Domnul și Învățătorul nostru și

ne mângâiam. Cum, dar, vom putea acum suferi necazul acesta? Însă de vreme ce cu voia Fiului și Dumnezeului tău te muți la cele mai presus de lume, ne bucurăm de iconomia Lui cea pentru tine". Și în vreme ce vorbeau „vărsau ploi de lacrimi".

Sfântul Ioan Damaschinul, într-o omilie la acest praznic, într-un stil poetic, cu o puternică pecete personală și cu emoție, arată cum au venit apostolii să ia parte la îngropare de la marginile lumii, unde plecaseră să-i pescuiască pe oameni cu limbile Duhului. Erau de față și drepții, proorocii Vechiului Testament și îngerii, și toți înălțau cîntări de laudă lui Dumnezeu și Precuratei Sale Maici. Sfântul Ioan povestește cum Adam și Eva, strămoșii neamului omenesc, i-au mulțumit Maicii Domnului că i-a slobozit din neascultarea pe care o făcuseră. Proorocii i-au mulțumit și ei, fiindcă le-a împlinit profețiile și i-a eliberat din legăturile morții. Mulțimea sfinților, între care și Apostolii, o rugau să rămână cu dânșii, ca una ce le era mângâietoare. Dar văzând-o cu toții „zorind către sfârșitul vieții" și grăbindu-se să plece din lume, au început a o preamări, fiind răpiți în uimire[4]

Sfântul Dionisie Areopagitul[5] menționează și el prezența Sfântului Ierotei la acest praznic amintind că acesta s-a distins, după apostoli, între bărbații de Dumnezeu insuflați care i-au înălțat cântări Maicii Domnului la adormirea ei.

Scriind Apostolului Timotei, Sfântul Dionisie îi amintește că Sfîntul Ierotei „și mulți dintre frații noștrii cei sfinți" s-au adunat „în jurul trupului de viață începător și de Dumnezeu încăpător" al Maicii Domnului, fiind prezenți și Iuda, fratele Domnului, precum și Petru, „căpetenia, cel mai vârstnic și corifeul teologilor". Când ucenicii au văzut sfințitul trup al Maicii Domnului, au socotit că este bine să cânte toți, fiecare după putință, „bunătatea nesfârșită în putere a slăbiciunii dumnezeiești", adică deșertarea de sine a lui Dumnezeu, pogorârea de voie a Fiului și Cuvântului lui Dumnezeu pentru mântuirea omului. Atunci, după teologi, adică după apostoli, Sfântul Ierotei i-a întrecut pe toți ceilalți sfinții învățători. Aducând laude Maicii Domnului, el se afla în răpire „pătimea cele despre care cânta. Și fiecare din cei ce îl auzeau și îl vedeau, îl cunoșteau și nu-l cunoșteau, socotindu-l un cântăreț insuflat al măririlor lui Dumnezeu"[6].

Sfântul Nicodim Aghioritul tâlcuind sintagma „trup de viață începător" al Născătoarei de Dumnezeu pe care o folosește Sfântul Dionisie Areopagitul, face următoarele observații: „Să luăm aminte că, potrivit lui Dionisie, această expresie, «de viață începător», aste atribuită în principal numai lui Dumnezeu: «Căci El este cauza mai presus de viață și de viață începătoare a întregii vieți» (*Despre*

numele divine, cap.6). Nici măcar îngerii nu sunt numiți «de viață începători», fiindcă, după același Dionisie, «viața și nemurirea îngerilor nemuritori și înșiși nepieritoarea și veșnica mișcare îngerească, din ea (adică din viața lui Dumnezeu) și prin ea s-au făcut. De aceea li se zice pururea viețuitori și nemuritori, dar având însușirea de a fi nemuritorișsi de a viețui veșnic nu de la ei înșiși, ci de la cauza dătătoare și susținătoare a întregii vieți»".

Sfântul Andrei al Cretei, care citează și tâlcuiește sintagma Sfântului Dionisie Areopagitul despre „trupul cel de viață începător" al Maicii Domnului, scrie: „Așadar, de viață începător este trupul Născătoarei de Dumnezeu, ca unul ce a primit înăuntrul lui toată plinirea de viață începătoare a Dumnezeirii. Prin acest trup, Iisus, începătorul vieții, ne-a dăruit nouă începutul dumnezeiești viețuiri, făcându-se pârgă începătoare a vieții noastre, dându-i mai presus de fire chip din pântece fecioresc. Căci, dacă pârga este sfântă, după cum spune apostolul, sfântă va fi și frământătura, și dacă rădăcina este sfântă, negreșit și ramurile sunt sfinte"[7].

Despre venirea în grabă a apostolilor „din toată lumea de sub soare" să ia parte la acest eveniment vorbește și Sfântul Modest al Ierusalimului, care arată ca aceștia au fost „conduși și însoțiți de o chemare de sus". Când au sosit la Ierusalim, au heretisit-o (au cinstit-o, au fericit-o) pe „prealăudata Maică a Domnului" în chip „arhangelicesc", adică precum făcuse Arhanghelul Gavriil când îi spusese: „Bucură-te ceea ce ești plină de har!" Auzind însă că Născătoarea de Dumnezeu urma să adoarmă, s-au întristat, fiindcă aveau să se lipsească „de prezența ei trupească".

În același timp, îngerii și arhanghelii alergau împreună bucurându-se, „trimiși din cer de Dumnezeu" spre „a sluji preacinstitei ei adormiri". Îngerii lui Dumnezeu „care o vegheau", fiind din fire înțelegători și nevăzuți, își ieșiseră din sine de uimire pentru taina neînțeleasă care se petrcea cu Preasfânta Fecioară, dar se bucurau și se veseleau că aveau să o primească pe ea „ca pe Maica Stăpânului lor"[8]

Auzind cuvintele lor, Maica Domnului le-a răspuns: „Nu, prieteni și ucenici ai Fiului și Dumnezeului meu, nu întoarceți bucuria mea în plângere, ci dați îngropării trupul meu, așa cum îl voi găti eu pe pat".

Când Maica Domnului a sfârșit aceste cuvinte, „a sosit și minunatul Pavel, vasul

alegerii”, care a căzut la picioarele ei, i s-a închinat și a mărit-o spunând: „Bucură-te Maica Vieții și încredințarea sfintei mele propovăduiri; măcar că pe Hristos, Fiul tău, nu L-am văzut cu ochii cei trupești, însă văzându-te pe tine, pe acela îmi pare a-L vedea”.

Îndată după aceasta, „Preasfânta Fecioară și-a luat rămas bun de la toți cei de față” și s-a întins pe pat, așezându-și preacuratul ei trup precum a voit. Apoi a înălțat rugăciuni și cereri către Fiul ei pentru întărirea și pacea întregii lumi, i-a umplut pe apostoli de binecuvântarea Sa cea dată lor printr-însa și „așa și-a dat sufletul în mâinile Fiului și Dumnezeului său”.

După adormirea ei, „Petru a început cântarea cea de ieșire”. Ceilalți apostoli, unii au ridicat patul, alții au pornit înainte cu făclii și cântări, iar alții au venit în urmă, petrecând la mormânt „trupul cel de Dumnezeu încăpător”. Atunci s-au azut îngerii cântând și s-a umplut văzduhul de glasurile „cetelor celor mai presus de lume”.

Sfântul Ioan Damaschinul preia o tradiție păstrată până în eopca sa, potrivit căreia Însuși Hristos a venit să primească în preacuratele Sale mâini „sfântul, cinstitul și neîntinatul ei suflet”.

Abordând această temă, Sfântul Modest al Ierusalimului scrie că atunci când „preafericitul și preasfântul ei suflet” urma să iasă, „Preabunul Hristos Dumnezeu, așa cum numai El știe”, S-a arătat Maicii Sale. Iar fericita Născătoare de Dumnezeu, cuprinsă pururea de dorul ei de Maică, văzându-l pe Fiul său, voia ca sufletul ei să iasă din trup. Așa a adormit cea care a odihnit în brațele sale pe Hristos, cea care este „bucuria heruvimilor și a serafimilor și a tuturor puterilor cerești”.

De altfel, icoana praznicului surprinde întocmai aceste evenimente, reprezentându-l pe Mântuitorul Hristos stând în picioare lângă patul pe care zace trupul neînsuflețit al Macii Sale, ținând în brațe sub forma unui prunc înfășat sufletul Preacuratei.

Când căpeteniile iudeilor au văzut aceasta, au întărâtat pe câțiva din mulțime, înduplecându-i să surpe la pământ patul „pe care era pus trupul cel de viață începător”. Dar ajungându-i dreptatea dumnezeiască, i-a pedepsit prin orbirea ochilor pe cei care au îndrăznit una ca aceasta. Unul dintre ei, care se pornise „nebunește” și apucase cu mâinile sfântul pat, nu doar că a orbit, ci și brațele sale

cele îndrăznețe au fost retezate de sabia dreptății dumnezeiești și au rămas spânzurate de pat și „toți priveau cu jale”. Și a rămas așa până a crezut din tot sufletul, după care s-a tămăduit, dobândindu-și sănătatea de mai înainte. Mai mult, el s-a făcut apoi și pricină de tămăduire și izbăvire celor ce fuseseră orbiți, fiindcă a luat un acoperământ al Maicii Domnului de pe pat și punându-l peste cei orbi, „le-a dăruit vindecare”.

După ce a ajuns în Ghetsimani, apostolii au așezat „trupul cel de viață începător” în mormânt și au rămas acolo trei zile, răstimp în care au auzit „glasurile îngerilor ce răsunau neîncetat”.

Unul dintre ucenici (al cărui nume nu e pomenit, dar după unele izvoare pare a fi fost Toma), care prin dumnezeiască iconomie a lipsit de la îngroparea trupului de viață începător al Născătoarei de Dumnezeu, a venit a treia zi după îngropare și „era mâhnit foarte și întristat” fiindcă nu se învrednicise a vedea și el ceea ce văzuseră ceilalți. Atunci, „cei dimpreună apostoli cu dânsul, învoindu-se”, au hotărât să deschidă mormântul pentru ucenicul întârziat, ca să se închine și el „acelui presfânt și preacurat cort”, adică trupului Maicii Domnului. Iar „dacă au văzut, s-au minunat”, pentru că „au aflat mormântul fără sfântul trup, având într-însul doar giulgiul”. Cu alte cuvinte, s-a repetat ceea ce se petrecuse la Învierea lui Hristos. Mormântul era gol, deșert, nu era în el decât giulgiul. Iar acest giulgiu a rămas ca „mângâiere” celor ce aveau să se tânguiască la mormânt, nu numai apostolilor, dar și tuturor credincioșilor, fiind o dovadă nemincinoasă a mutării sfântului ei trup.

Autorul Sinaxarului spune mai departe că, până în ziua de astăzi, mormântul cioplit în piatră „se vede așa, golit de trup, și se cinstește cu închinăciune, întru slava și cinstea preabinecuvântatei, slăvitei, Stăpânei noastre, Născătoarei de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria”.

Despre mormântul gol al Maicii Domnului, Sfântul Ioan Damaschinul redă o întâmplare care s-a petrecut în secolul al V-lea în Constantinopol, când s-a construit biserica închinată Maicii Domnului din Vlaherne.

Sfântul Ioan Damaschin povestește că Sfânta Împărătească Pulheria a zidit, între alte biserici, și o cinstită biserică închinată Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu și Pururea Fecioarei Maria, pe care a împodobit-o și a înfrumusețat-o, dorind să aducă într-însa și „trupul preasfânt și de Dumnezeu încăpător” al Maicii Domnului

de la Ierusalim. Pentru acest scop i-a cerut Episcopului Iuvenalie – care se afla în acea vreme la Constantinopol, pentru a participa la al IV-lea Sinod Ecumenic de la Calcedon (451) – să aducă la Constantinopol „trupul de viață purtător” al Maicii Domnului, aflat „în cea dintâi și mai aleasă biserică a Născătoarei de Dumnezeu din satul Ghetsimani”, pentru a ocroti „această cetatea împărătească”.

Episcopul Iuvenalie le-a răspuns că în Sfânta Scriptură nu se pomenește nicăieri despre „cele petrecute la săvîrșirea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu Maria”, însă ni s-a predanisit „din tradiția veche și cu totul de crezare” că la săvârșirea Maicii Domnului, sfinții apostoli, care străbăteau toată lumea pentru mântuirea oamenilor, „s-au adunat la Ierusalim într-o clipă, fiind purtați în văzduh”. Apoi le-a relatat despre prezența îngerilor și a cântărilor dumnezeiești cântate de aceștia, despre cum Fecioara și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, despre punerea în mormânt a „trupului ei de Dumnezeu încăpător”, în grădina Ghetsimani, despre deschiderea mormântului ca urmare a întârzierii unui apostol, dar n-au aflat „prealăudatul ei trup”, ci numai „giulgiurile de îngropare zăcând”, fiind copleșiți de o negrăită bună – mireasmă, după care au închis mormântul.

Episcopul Iuvenalie le-a tâlcuit apoi semnificația teologică a acestui fapt, redată de Sfântul Ioan Damaschinul, care spune că apostolii au fost uimiți de această taină minunată și s-au dus cu gândul la un singur lucru: Dumnezeu Cuvântul și Domnul Slavei, Care a binevoit a Se întrupa și a se face om din ea, născându-se cu trupul „cu ipostas propriu”, Cel Care a păzit „nestricată fecioria ei și după naștere”, a binevoit ca și după plecarea Maicii Sale din această lume să cinstească „trupul ei neprihănit și neîntinat” cu nestricăciunea și cu mutarea la ceruri „înainte de obștească și sobornicească înviere”.

Împărăteasa Pulheria, îndată ce a auzit aceasta, i-a cerut episcopului Iuvenalie să le trimită, pecetluită și în siguranță, „acea sfântă raclă” cu giulgiurile și veșmintele „slăvitei și Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu Maria”. Iar când au primit-o, au așezat în cinstita biserică a preasfintei Născătoare de Dumnezeu ridicată în Vlaherne[9].

În omilia sa la acest praznic, Sfântul Ioan Damaschinul enumeră toate motivele teologice pentru care se cădea ca trupul Maicii Domnului să învieze și să fie luat la ceruri.

Întrucât sfântul și neprihănitul Trup al lui Hristos, pe care l-a luat de la Maica Sa

și l-a unit cu ipostasul Său, a înviat a treia zi din mormânt, se cuvenea ca și Maica Domnului „să fie luată din mormânt și mutată la Fiul ei”. Și precum Hristos S-a pogorât la ea, așa și ea se cădea, „să fie dusă sus, la El”. Era lucru cuviincios ca cea care l-a găzduit în pântecele ei pe Dumnezeu Cuvântul să se sălășluiască în corturile Sale. Și precum Domnul a spus că i se cade să locuiască în casa Tatălui Său, tot așa se cădea ca și Maica Lui să intre în Împărăția Fiului ei. Se cuvenea ca celei ce își păzise fecioria nestricată, să-i fie păzit trupul nestricat după moarte. Ea, care L-a ținut în brațe ca prunc pe Ziditorul, se cădea să se sălășluiască în corturile dumnezeiești. Cea pe care Tatăl Și-a ales-o mireasă se cuvenea să locuiască în cămările de nuntă cerești. Ea, care L-a văzut pe Fiul ei pe cruce și prin inima căreia a trecut sabie – lucru de care a fost curățată la naștere (căci nașterea a fost fără dureri) -, se cuvenea să îl vadă împreună-șezător cu Tatăl Său. Se cuvenea ca Maica lui Dumnezeu să aibă toate câte are Fiul ei și să i se închine toată zidirea „ca unei Maici și roabe a lui Dumnezeu”. Deși în mod obișnuit moștenirea trece de la părinți la fii, aici se petrece dimpotrivă: „Fiul supune Maicii toată zidirea”.

Sfântul Ioan Damaschinul spune mai departe că cele petrecute atunci la slujba îngopării trebuie săvârșite de fiecare dată când prăznuim Adormirea Maicii Domnului, iar Născătoarea de Dumnezeu trebuie să fie cinstită de toate neamurile. De aceea și noi, care am primit această mare bogăție de a fi și a ne numi „popor al lui Dumnezeu”, se cuvine să o cinstim pe Fecioara cu privegheri. Pe ea, „care, după Dumnezeu, este cu adevărat mai curată decât toate făpturile”, trebuie să o bucurăm prin curăția trupului și a sufletului nostru, fiindcă se cade să-i făgăduim a-i urma în virtute. Totodată trebuie să-i slujim ajutându-i pe cei în nevoi și împreună-pătimind cu dânșii, pentru că Maica Domnului „ne-a făcut cunoscut adâncul cel negrăit al iubirii lui Dumnezeu pentru oameni”[10].

Sfântul Grigorie Palama întărește și el aceste învățături, afirmând că Însuși Domnul Savaot, Fiul ei, a fost acolo de față în chip nevăzut, „cinstind ieșirea” Maicii Sale. Maica Domnului și-a dat „duhul său de Dumnezeu purtător” în mâinile Fiului ei, prin Care, la scurtă vreme, și trupul, tovarășul duhului, i-a fost mutat „la viața veșnică în ceruri”.

Astfel, Fecioara Maria se află în ceruri și cu sufletul și cu trupul, „având acum drept sălaș cerul, după cuviință, ca pe un palat împărătesc potrivit ei”. Maica Domnului s-a mutat de pe pământ la cer și a stat de-a dreapta Împăratului, îmbrăcată în haină aurită și prea înfrumusețată, după cuvântul psalmistului (Ps.

44, 11). Haina aurită semnifică „trupul ei cu strălucire dumnezeiască”, împodobit cu toate virtuțile. Numai ea stă acum în ceruri cu trupul împreună cu Fiul ei: „Acum ea este singura care stă cu trupul ei de Dumnezeu slăvit în ceruri, lângă Fiul său”. Și nu este doar aproape de Hristos, ci, suindu-se cu trupul la cer, a șezut încă și de-a dreapta slavei Sale. Și nu numai că are dor pentru toți, ci este și dorită de toți. Și cu adevărat este tron al Împăratului; iar unde șade Împăratul, acolo stă și tronul Lui”[11].

Învierea trupului Maicii Domnului și înălțarea ei la ceruri este tâlcuită teologic de Sfântul Grigorie Palama astfel:

Pământul, mormântul și moartea nu au putut să țină până la sfârșit „trupul de viață începător și de Dumnezeu încăpător” al Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, care este sălaș mai desfătat decât cerul și decât cerurile cerurilor. Dacă sufletul unui om în care sălășluiește harul lui Dumnezeu urcă la cer după ieșirea lui din trup, cum s-ar fi putut petrece altfel cu trupul Născătoarei de Dumnezeu „cel suit de pe pământ la cer”, care nu doar că L-a primit într-însul pe Dumnezeul cel mai înainte de veci, Izvorul veșnic al harului, ci s-a arătat și născător al Lui? Maica Domnului a viețuit în Sfânta Sfintelor de la vârsta de numai trei ani, înainte de a-L fi purtat înlăuntrul ei pe Cel mai presus de ceruri și de a-L fi adus pe lume ca „purtător de trup”. Era cu neputință ca ea să pătimească stricăciune în trup, după ce s-au petrecut printr-însa atâtea lucruri minunate legate de întruparea lui Hristos. Era deci cu dreptate ca trupul Născătoarei de Dumnezeu, trupul care L-a născut pe Hristos, să fie slăvit împreună cu Fiul ei în slava dumnezeiască și să „învieze” cu Hristos cel înviat a treia zi din mormânt, devreme ce Maica lui Dumnezeu este chivotul sfințirii Lui.

Învierea și înălțarea trupului Născătoarei de Dumnezeu au fost adeverite de giulgiurile și de cele de îngropare, care au rămas în mormânt și au fost găsite de cei ce o căutau pe Fecioara, întocmai cum s-a petrecut și cu Fiul ei. Dar spre deosebire de Fiul ei, ea n-a mai zăbovit apoi în pământ, ci „îndată a fost înălțată din mormânt la cele cerești”. De acolo luminează întreg pământul și toți credincioșii o cântă și i se închină. Se cuvenea ca cea care L-a încăput pe Cel Ce umple toate și este mai presus de toate să ajungă și ea să covârșească în vârtute toate.

Cel mai important este faptul că Maica Domnului a trecut de pe pământ la cer și mai presus de ceruri, unind în felul acesta cele de sus cu cele de jos. Născătoarea

de Dumnezeu, mai mult decât toți oamenii, are această cinste că „după moarte a devenit nemuritoare și este singura dintre toți care petrece cu trupul în cer împreună cu Fiul și Dumnezeul ei”, revărsând de acolo har îmbelșugat celor ce o cinstesc[12].

Sfântul Nicodim Aghioritul, în *Sinaxarul* său, scrie într-o notă de subsol că la trei zile după îngropare, trupul Născătoarei de Dumnezeu nu doar că a înviat, ci a și fost luat la ceruri, argumentând aceste afirmații cu diferite pasaje din scrierile Sfinților Părinți.

Astfel, Sfântul Nicodim scrie: „Ne-am ostenit să adunăm aceste mărturii aici pentru cei ce grăiesc împotrivă cu nedreptate și spun că Doamna Născătoare de Dumnezeu s-a mutat, dar nu a înviat”. Printre cei de la care Sfântul Nicodim a adunat aceste mărturii se numără Sfântul Andrei, Episcopul Cretei, Sfântul Ioan Damaschinul, Sfântul Grigorie Palama, Sfântul Teodor Studitul și Sfântul Marcu Evghenicul.

Grăitor este un pasaj dintr-un manuscris la Adormirea Maicii Domnului al Sfântului Ioan Damaschinul în care acesta spune: „Se cuvenea ca Născătoarea de Dumnezeu, lepădând prin moarte grosimea pământească și întunecată a piericiunii, asemeni aurului în topitoare, să învieze astăzi din mormânt cu trupul curat și nestricat și strălucind cu strălucirea nestricăciunii. Astăzi ea primește începutul unei a doua existențe de la Cel Ce i-a dat începutul celei dintâi existențe”. (Ce altceva poate să însemneze această „a doua existență” dacă nu înviere?)

Prima existență este nașterea biologică, iar cea de-a doua este învierea. Sfântul Nicodim spune că Sfântul Cosma Melodul primește și el această învățătură a Sfântului Ioan Damaschinul, scriind într-un tropar din prima cântare a Canonului său la Adormirea Născătoarei de Dumnezeu: „Pentru aceasta, după ce ai murit, te-ai sculat, cu Fiul tău în veci viețuind”.

După ce citează mai multe pasaje și din alți Sfinți Părinți în legătură cu această temă, Sfântul Nicodim concluzionează: „Așadar, din cele spuse reiese limpede că nu cugetă drept cei ce gândesc că Născătoarea de Dumnezeu nu a înviat, susținând că preasfântul ei suflet nu s-a unit cu preacuratul ei trup, precum și că trupul ei nu se află viu în ceruri, ci este mort, despărțit de sufletul care-i dădea viață”. Și nu doar că nu cugetă drept, ci „grăiesc încă și lucruri care nu se cuvin

despre Maica Domnului, căci a învia din morți, a se înălța și a fi vie în ceruri încă de pe acum i se cade ei nemăsurat mai mult decât a fi moartă”[13].

Sfinții Părinții, preluând tradiția ierusalimiteană despre evenimentele care au auvut loc la Adormirea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, care a devenit Tradiția Bisericii, învață în mod unitar că Maica Domnului a murit, adică a adormit, a înviat și s-a înălțat cu trupul la ceruri, înfățișând în chip propriu acest subiect, analizând o anumită latură a lui, dar păstrând elementele principale ale evenimentului.

Atunci când se vorbește în Tradiția Bisericii despre „mutarea” Născătoarei de Dumnezeu, nu se înțelege mutarea trupului ei mort la ceruri, nici mutarea trupului ei nestricat în altă parte spre păstrare, așteptând a Doua Venire a Fiului ei ca să îl învieze, așa cum se întâmplă cu trupurile nestricate ale sfinților, ci este vorba de învierea ei, adică de întoarcerea sufletului ei în trup și de înălțarea la ceruri.

Prin urmare, învierea trupurilor, care se va petrece cu toți la a Doua Venire a lui Hristos, s-a petrecut deja cu Maica Domnului. Și după cum Buna Vestire a fost pentru ea o Cincizecime înainte de Cincizecime, tot așa și învierea trupului ei și înălțarea sa la ceruri a fost o a Doua Venire înainte de a Doua Venire a lui Hristos pentru toți oamenii[14].

Învierea trupului Maicii Domnului este o înainte-încredințare a învierii propriului nostru trup. Ceea ce s-a petrecut cu Hristos și cu Preasfânta Sa Maică se va petrece negreșit cu fiecare dintre noi la a Doua Venire a lui Hristos, când vor învia și trupurile noastre, dar numai drepții vor fi răpiți pe nori în văzduh ca să trăiască veșnic cu Hristos (*cf.* 1 Tes. 4,17).

Trebuie să ne rugăm Maicii Domnului să mijlocească pentru noi, ca să trăim potrivit poruncilor Fiului ei și să ne desfătăm și noi de paștele veșnic împreună cu Hristos, cu ea și cu toți sfinții. Prin urmare, nu trebuie să ne temem de moarte, ci să ne pregătim, ca să ne desfătăm de viața veșnică la Paștele Împărăției lui Dumnezeu.

[1] Pr. Prof. Dr. Ene Branișteː *Liturgica generală*, Editura Institutului Biblic si de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Ediția a II- a, București, 1993, p. 189.

[2] Ierotheos, Mitropolit al Nafpaktosului, *Praznicele Maicii Domnului*, Editura Bonifaciu, 2019, p. 419.

[3] Idem, pp. 421-422.

[4] Idem, pp. 450-451.

[5] Dionisie psedo-Areopagitul, *Despre numele divine. Teologia mistică*, Institutul european, Iași, 1993.

[6] Ierotheos, Mitropolit al Nafpaktosului, *op. cit*. pp. 433-434.

[7] Idem, pp.466-467

[8] Idem, p. 438.

[9] Idem, pp. 447-449.

[10] Idem, pp. 453-454.

[11] Ioan I. Ică jr., Maica Domnului în teologia secolului XX și în spiritualitatea isihastă a secolului XVI: Grigorie Palama, Nicolae Cabasila, Teofan al Niceei, Editura Deisis, Sibiu, 2008, p. 426.

[12] Ierotheos, Mitropolit al Nafpaktosului, op. cit., pp. 461-463.

[13] Idem, pp. 468-472.

[14] Idem, p.431.